

www.jyu.fi/agecare

**KAVA-seminaari,
29.10.2024,
Tieteiden talo,
Helsinki**

Seniorien asumisyhteisö kotina?

Outi Jolanki, dosentti, tutkimuspäällikkö
Ikääntymisen ja hoivan tutkimuksen
huippuyksikkö (CoE AgeCare),
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta, Tampereen
yliopisto, outi.jolanki@tuni.fi

Yhteisöllinen senioriasuminen Suomessa

HUOM! Yhteisöllinen senioriasuminen/seniorien asumisyhteisöt/yhteistoimintaa korostavat senioritalot EIVÄT OLE uuden sosiaalihuoltolain tarkoittamaa 'yhteisöllistä asumista' (joka on hyvinvointialueen vastuulla olevaa asumispalvelua, jonka edellytyksenä on palvelusopimus)

**Yhteisöllinen senioriasuminen =
asukasikäraja (+48/+55/+65) + asukkaat valitsevat
asumismuodon ja paikan + yhteisiä tiloja + yhteistä
toimintaa + asukasdemokratia**

Kodin ja tutun asuinympäristön merkitys

- Kodissa ja sen esineissä kiteytyy oman ja läheisten elämänhistoria, koti on identiteetin lähde
- Oma tupa – oma lupa = tilojen kontrolli ja tekemisen vapaus
 - asukas päättää miltä koti näyttää, mitä kodissa tehdään, ketkä saavat tulla kylään ja milloin
- Tutut huoneet, esineet ja tuttu ympäristö = turvallisuuden tunne, voi ja osaa toimia ja pystyy hoitamaan asiansa itsenäisesti
- Vakiintuneet sosiaaliset verkostot = ystävät, tutut ja naapurit
(Bigonnesse 2017; Clough et al., 2004; Gardner 2011; Heywood et al.2002; Oswald & Wahl 2005; Rowles & Chaudhury 2005; Vilkkö 2010)

Toisaalta koti voi olla idealisoitu (Chapham & Hockey 1999) ja siitä voi tulla 'vankila' terveyden heiketessä (Rowles 1978; Tedre 2006)

Keskeisiä muuttamisen syitä:

- Elämäntilanteen muutokset (esim. leskeytyminen) ja terveysongelmat (olemassa olevat tai ennakoit) → epävarmuus avun ja palveluiden saamisesta
- Asunto epäkäytännöllinen, esteellinen ympäristö, palvelut kaukana → liikkumisen ongelmat nykyisessä asunnossa/ympäristössä
- Etsitään helpompaa ja mukavampaa arkea ('ei enää lumitöitä')
- Yksinäisyys ja turvattomuus t. pelko yksinäisestä vanhuudesta oman kodin 'vankina' ja/tai halu välttää 'hoivakotiin' joutuminen
- Halutaan lisää sosiaalisia kontakteja, harrastusmahdollisuuksia ja yhteistä toimintaa

- Jolanki O (2020) *Senior housing as a living environment that supports well-being in old age*, *Frontiers in Public Health* (OA), February 2020, <https://doi.org/10.3389/fpubh.2020.589371>
- Jolanki, Leinonen, Rajaniemi, Rappe, Räsänen, Teittinen & Topo (2017), *Asumisen yhteisöllisyys ja hyvä vanhuus*, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 47/2107. Pdf saatavilla: www.tietokäyttöön.fi
- Jolanki, O. (2015). *Jäädä vai lähteä? Muuttosyyt 75+-haastatteluissa*. *Gerontologia: Asuminen ja asuinympäristöt teemanumero 4*, 250-261.
- Jolanki O & Vilkkio A (2015). *The meaning of a 'sense of community' in a Finnish senior cohousing community*. *Journal of Housing for the Elderly. Special Issue: Northern Lights on Housing for Elderly People Research*, 29 (1-2), 111-125.
- Jolanki (2015) *Liian vanha vai liian nuori muuttamaan*. Teoksessa Juhila & Kröger (toim.) *Siirtymät ja valinnat asumispoluilla*. SoPhi, Jyväskylä 2016, e-kirja. Pdf saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6664-5>

Uudet yhteisölliset senioriasumisen mallit lisääntyvät

Esimerkkeitä yhteisöllisistä senioriasumisen malleista

Esimerkkeitä yleishyödylliset rakennuttajat (osin sekamuotoinen):

- **Asumisyhteisö:** *Kotisatama* (2015-) & *Loppukiri* (2006-), Aktiiviset seniorit, Hki, *Omatoimi* (2015-), Saarijärvi
- **Yhteisöllinen senioritalo:** *Ilona-talot*, Varttuneiden asumisoikeusasunnot JASO, 2014-, (6 kerrostaloa) Jyväskylä; Yrjö & Hanna säätiön senioritalot; Kotosalla-konsepti, YH-Kodit
- **Yhteisökorttelit (seniorikortteli, elinkaarikortteli):** *Senja-kortteli JKL* (Jyväskylän kaupunki & TA-yhtiöt) *Seniorikampus* (2014-), *Kuopio* (TA-yhtiöt, Kuopion Vanhustenkotiyhdistys ry.); *Sukupolvien kortteli* (2018-), Jätkäsaari, HKI (Setlementtiasunnot Oy)

Esimerkkeitä yksityiset rahoittajat (osin sekamuotoinen)

- **Kylämäiset ja monisukupolviset mallit:** *Karjalohjan Mummonmökkit* (Service Partners Oy); *Konkari-talot* (SKANSKA); *Kotikatu 365*, Oulu (Health City Finland Oy)

Muita: 'Taitelijatalot', kimppakämpät, 'mummokommuunit'

Mitä muuttaminen yhteisölliseen senioritaloon on tuonut elämään I

- Esteettömät asunnot (oma yksityinen tila)
- Esteettömät yhteiset oleskelu- ja harrastustilat
- Palvelut lähellä (kaupat, kirjasto ym.), hyvät julkiset liikenneyhteydet (bussi, palvelubussi)
- Luonto ja liikkumismahdollisuudet (piha-alueet, lähipuistot, kävelytiet, ulkoliikuntavälineet)
- *Asuinympäristö tukee itsenäisyyttä, osallisuutta ja terveyden ylläpitämistä ts. liikkumismahdollisuuksia, asioiden hoitamista, yhteistä toimintaa, kohtaamisia muiden kanssa*
- Baldwin et al 2019; Bigonnesse 2017, Bigonnesse & Chaudhury 2024; Glass 2009; 2016; Jolanki 2021; Jolanki & Vilkkö 2015; Labit 2015; Puplampu 2020, Rantanen et al., 2022

Mitä muuttaminen yhteisölliseen senioritaloon on tuonut elämään II

Parhaimmillaan:

- Mahdollisuus vaikuttaa omaan arkeen (itse valittu asumisen muoto) + toimintaan ja päätöksentekoon asuintalossa (toimijuus)
- Sosiaaliset verkostot vahvistuvat (uusia ystäviä, tuttuja)
- Sosiaalista toimintaa (itse organisoitua, järjestettyä)
- Yhteenkuuluvuus ('me'-tunne)
- Turvallisuus - tuttuus lisää turvallisuuden tunnetta
 - 'ei jää yksin' vs. yksinäinen vanhuus tavallisessa asuintalossa, jossa 'kukaan ei tervehti'
- Keskinäinen apu ja tuki: saa apua ja voi auttaa muita, kokee olevansa tarpeellinen = merkityksellisyyden tunne

Elämäntyyli muuttuvat, liikkuvuus lisääntyy,
asumisen vaihtoehdot lisääntyvät – kodin voi
rakentaa uudestaan myös vanhemmalla iällä

Jolanki 2024